

Föremål för omsorg

FOTOBOKEN

I lampans sken

Johan Sundgren
Text Johan Jönson
Journal

Av de barn som föds i dag sägs hälften komma att bli hundra år gamla. Hundra år. Så varför är vårt motstånd mot åldrandet, den period som sannolikt kommer att utgöra en stor del av våra liv, så kompakt, ogenomträngligt?

Det är en av frågorna som fotografen Johan Sundgren gestaltar i sin fina reportagebok *I lampans sken*. Under sex års tid jobbade han i hemtjänsten i Stockholm och följde då människorna tätt inpå. Det är svartvita porträtt som kommer mycket nära människorna. Men också finkänsligt accentuerar närmiljöns betydelse, den sfär som i allt högre grad utgör världen för en äldre person.

Reseminnen, familjefotografier, ett porträtt av Karl Marx blir nu tecken som visar på ett liv som levts, och på värderingar och erfarenheter som gör någon till individ. Så fångar berättelsen om Marxporträttet oss mycket starkare än den benprotes som står i andra bildkanten, visst gör den.

Det är en av förtjänsterna med Johan Sundgrens skildring: att han skildrar med en varm, rak blick som håller på integriteten.

Men det verkligt intressanta är hur han förmår vrida vår blick mot oss själva. Knepet är kongenialt enkelt. Han ger kameran till de han besöker. De får skildra honom när han städar och fejar och rör sig i deras hem. Nu är det inte längre bara de som betraktas, det är lika mycket betraktarens syn på den äldre. Hans, eller vår, blick blir i ett slag synlig.

Vilken historia är han där för att berätta? Vilken är vår berättelse om våra äldre?

Johan Sundgrens fotografiska spegeltrick problematiserar det här lågmält. I bokens efterföljande text skriver poeten Johan Jönsons fram detta mer explicit, när han tvingar oss att se oss själva: "Det måste göras. Någon måste göra det. Vad är vi annars? Om inte vi tillsammans hjälps åt med de som behöver hjälp?"

"Vi"?

Det finns knappast något vi. Vård och offentlig sektion är en främmande planet för flertalet, något de flesta vill ha men inte betala för och definitivt inte jobba inom. En annan poet, framlidne Ragnar Thoursie adresserade 2008 i sin "Sånger från äldreomsorgen" direkt detta "vi" som en lång rad invandrarnamn. Han skänkte dem några vackra rader, en tacksamhets tanke till älskade Jarmi och vänlige Jehosif. Medan Jönson ger bilden politisk udd skänker Thoursie hela äldreomsorgen ett trots allt försonligt sken.

Detsamma gör Johan Sundgrens bilder. Dessutom påminner de oss om en snar framtid där "vi" och "dom" omöjligen längre kan leva i skilda världar. Det är en absurd situation.

Ur Johan Sundgrens "I lampans sken".

Johan Sundgren fotograferad i arbetet inom hemtjänsten.

Vård och offentlig sektion är en främmande planet för flertalet, något de flesta vill ha men inte betala för och definitivt inte jobba inom.

Det är som om Johan Sundgrens fotografier bilsätter Ragnar Thoursies sånger från äldreomsorgen: "Vi gamla är föremål för omsorg/Visst är det underbart!/Bara vi inte blir till föremål/i omsorgen".

Johan Malmberg
johan.malmberg@hd.se